

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rehabilitace osob se zdravotním postižením

MPSV má připravený návrh věcného záměru zákona o rehabilitaci osob se zdravotním postižením. Dne 4. června 2003 vláda ČR projednala a schválila materiál „Teze ucelené rehabilitace osob se zdravotním postižením“.

Teze byly vypracovány za součinnosti Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“), Ministerstva zdravotnictví (dále jen „MZ“), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), jakož i Vládního výboru pro zdravotně postižené občany (dále jen „VVZPO“) a Národní rady zdravotně postižených ČR. Informovaly o problémech spjatých s rehabilitací osob se zdravotním postižením, upozorňovaly na rozsah a mnohovrstevnost dané problematiky a předkládaly základní východiska - teze k řešení dané problematiky.

Teze obsahovaly analýzu současného stavu poskytování léčebné, sociální, pedagogické a pracovní rehabilitace, analýzu způsobu financování jednotlivých oblastí rehabilitace, popis vstupů, výstupů a nástrojů používaných v rámci provádění jednotlivých oblastí rehabilitace, rozbor základních mezinárodních dokumentů včetně doporučení a závazků týkajících se rehabilitace, kterými je Česká republika vázána, a návrh východisek pro vymezení obsahu rehabilitace, jejích oblastí, základních pojmů, cílové skupiny oprávněných osob a struktury orgánů zajišťujících její koordinované poskytování.

Vláda uložila ministrům odpovídajících resortů, aby schválené Teze promítli do návrhu příslušných právních předpisů. To znamená do 30. června 2004 předložit do vlády návrh věcného záměru zákona o ucelené rehabilitaci osob se zdravotním postižením a do 31. prosince 2004 předložit do vlády návrh zákona o ucelené rehabilitaci osob se zdravotním postižením, přičemž předpokládaná doba účinnosti tohoto zákona je 1. leden 2006.

MPSV má připravený návrh věcného záměru zákona o rehabilitaci osob se zdravotním postižením. Tento věcný záměr, který byl dne 3. června 2004 rozeslán do vnějšího připomínkového řízení, řeší některé základní nedostatky v oblasti poskytování rehabilitace osob se zdravotním postižením. Navrhované věcné řešení obsahuje zejména:

- vymezení rehabilitace osob se zdravotním postižením,
- právo osob se zdravotním postižením na poskytování rehabilitace v potřebném a účelném rozsahu,
- postavení subjektů působících v systému rehabilitace osob se zdravotním postižením,
- součinnost a návaznost poskytování péče v rámci jednotlivých oblastí rehabilitace osob se zdravotním postižením a
- ustavení zvláštních rehabilitačních orgánů, které budou v rámci rehabilitace osob se zdravotním postižením plnit celou řadu úkolů podporujících efektivní poskytování rehabilitační péče.

Hlavním účelem zavedení systému rehabilitace osob se zdravotním postižením je vytvoření podmínek pro poskytnutí určité specifické (rehabilitační) péče těm osobám, jejichž zejména nepříznivý zdravotní stav jim znemožňuje nebo značně omezuje jejich začlenění nebo znovuzачlenění do společnosti, popř. jejich pracovní uplatnění v rámci volného nebo chráněného trhu práce. Rehabilitaci osob se zdravotním postižením je proto třeba chápat jako cílevědomé a záměrné působení na jedince takovým způsobem, aby se pokud možno adaptoval na svůj nepříznivý zdravotní stav, aby znovu nabyl, popř. nabyl určité dovednosti, které mu umožní, a to v maximální možné míře,

samostatný život, aby nabyl určité pracovní dovednosti (zvýšení pracovního potenciálu), které mu umožní návrat, resp. zapojení do pracovního procesu.

V rámci jednotlivých oblastí rehabilitace se však osobám se zdravotním postižením bude garantovat pouze poskytování těch rehabilitačních opatření (činností), která vedou nebo mohou vést:

- k dosažení optimální úrovně jejich zdravotního stavu, popř. k jeho příznivé stabilizaci,
- k maximální možné nezávislosti v osobním životě, a je-li to možné,
- k uskutečnění přípravy pro vhodné pracovní uplatnění.

Musí jít o jednoznačně vymezený okruh činností, které lze zmapovat, vyhodnotit a ekonomicky vyčíslit.

Součástí nové rámcové právní úpravy rehabilitace osob se zdravotním postižením je i uplatnění základního požadavku spočívajícího v tom, že poskytování rehabilitace se ve všech jejích oblastech řídí základními zásadami, kterými jsou:

- včasnost, dostupnost, komplexnost, návaznost a koordinovanost,
- individuální a interdisciplinární posouzení a zhodnocení potřeb a rozsahu rehabilitace u daného jedince,
- jednoznačné a přehledné vymezení postavení uživatelů a poskytovatelů rehabilitace, vymezení koordinační a podpůrné funkce zvláštních rehabilitačních orgánů.

Bez existence a dodržování určitých základních principů poskytování rehabilitace osob se zdravotním postižením ve všech jejích jednotlivých oblastech nelze při komplementárním charakteru celého tohoto systému zajistit docílení vyšší efektivity a účelnosti.

Včasné zahájení rehabilitace je důležitým faktorem úspěchu. Poskytování rehabilitace se musí stát konzistentním a nepřerušovaným procesem od léčebné rehabilitace až po pracovní rehabilitaci (včetně sociální, popř. pedagogické rehabilitace, je-li to zapotřebí). Stanovit uvedené zásady v zákoně znamená mít nástroj alespoň určitého psychologického a politického „tlaku“ na subjekty zajišťující poskytování rehabilitace, což bude mít svůj význam zejména v počáteční fázi nového uspořádání. Bude to také legislativní základ pro příslušná ministerstva nebo pro orgány „dozoru“ k tomu, aby mohly, bude-li to nutné, zasahovat.

Z důvodů efektivního a účelného fungování rehabilitace bude zapotřebí, aby byly uvedené základní zásady promítnuty do všech jejích oblastí a aby byl vytvořen mechanismus pro vynutitelnost jejich dodržování, resp. odstranění příčin jejich nedodržování.

Navrhovaná právní úprava rehabilitace osob se zdravotním postižením obsahuje i základní vymezení jednotlivých oblastí rehabilitace:

Léčebná rehabilitace je soubor včasných diagnostických, terapeutických a organizačních opatření směřujících k obnovení optimální funkční zdatnosti osoby a vytvoření podmínek pro její dosažení. Její součástí jsou fyzioterapie, ergoterapie, psychologie, logopedie a zajišťování prostředků zdravotnické techniky.

Sociální rehabilitace je soubor specifických činností zaměřených na nácvik potřebných dovedností osoby se zdravotním postižením, směřujících k dosažení samostatnosti a soběstačnosti této osoby v maximální možné míře s ohledem na její dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, a to za účelem co nejvyššího stupně sociálního začlenění, které je důležitým předpokladem pro její pracovní rehabilitaci, rekvalifikaci a nalezení vhodného pracovního uplatnění.

Pedagogická rehabilitace je souhrn specifických pedagogických činností zaměřených k rozvoji osobnosti a podpoře vzdělávání osob se zdravotním postižením (dětí/žáků/studentů) a k prevenci vzniku a odstraňování negativních důsledků dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu v procesu

vzdělávání.

Pracovní rehabilitace je soubor specifických opatření státní politiky zaměstnanosti zaměřených vůči osobám se zdravotním postižením s cílem umožnit těmto osobám získat nebo zachovat si vhodné zaměstnání. To pak napomůže usnadnit jejich začlenění nebo opětovný návrat do společnosti.

K novým a významným prvkům připravované právní úpravy bezpochyby patří i ustavení tzv. rehabilitačních orgánů, jejichž úkolem bude zejména podporovat a zajišťovat koordinaci poskytování rehabilitace napříč všemi jejími oblastmi a kontrolu a vyhodnocování dodržování jejích základních zásad ze strany všech zainteresovaných subjektů.

Zavede se taková struktura rehabilitačních orgánů, která sice nebude příliš rozsáhlá, avšak bude, a to s ohledem na působnost těchto orgánů, vytvářet dostatečné podmínky pro plnění jejich základních úkolů.

Mezi základní úkoly těchto orgánů bude patřit:

- kontrola dodržování základních zásad při provádění rehabilitace ve všech jejích oblastech, a to jak z vlastního podnětu, tak z podnětu uživatelů, poskytovatelů, popř. jiných orgánů či subjektů působících v rámci některé z oblastí této rehabilitace,
- sledování koordinace a kontrola návaznosti provádění jednotlivých rehabilitačních opatření, zpracovávání koncepce dalšího rozvoje rehabilitace a zajišťování přípravy opatření vlády, která se týkají dané problematiky,
- sledování a vyhodnocování tvorby či novelizace právních předpisů, jejich slučitelnost a soulad se základními zásadami rehabilitace,
- iniciování změn či doplnění právních předpisů v případech potřeby,
- přijímání stížností osob se zdravotním postižením a jejich projednávání se subjekty zajišťujícími poskytování rehabilitace a poskytovateli rehabilitace,
- poskytování poradenství zaměřeného na individuální potřeby uživatelů,
- poskytování poradenství poskytovatelům a institucím působícím v různých oblastech péče o osoby se zdravotním postižením.

V rámci připravované právní úpravy rehabilitace osob se zdravotním postižením se dále vymezuje i postavení uživatelů a poskytovatelů rehabilitace působících v daném systému. Stanoví se některá jejich obecná práva a povinnosti, které mají přispět k efektivnějšímu a účinnějšímu poskytování rehabilitace.

Zvláštní právní předpisy v rámci jednotlivých oblastí rehabilitace sice upravují určitá práva a povinnosti osob se zdravotním postižením – uživatelů, popř. poskytovatelů rehabilitace, avšak pouze v souvislosti s tou kterou oblastí, nikoli tedy s ohledem na rehabilitaci jako takovou.

Zdroj: MPSV ČR